

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

*****

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
CHUYÊN NGÀNH: QUẢN LÝ VĂN HÓA

ĐỀ TÀI:

TÍN NGƯỠNG THỜ THÀNH HOÀNG LÀNG
TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN TỪ LIÊM - HÀ NỘI

Giảng viên hướng dẫn : ThS. Trần Thị Thu Nhung

Sinh viên thực hiện : Nguyễn Thị Quyên

Lớp : QLVH 8B Khóa học 2007-2011

HÀ NỘI – 2011

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1.Lý do chọn đề tài	4
2. Đối tượng nghiên cứu.....	5
3.Mục tiêu nghiên cứu.....	6
4. Phương pháp nghiên cứu:	6
5. Đóng góp của đề tài:.....	7
6. Bố cục tiểu luận	7
CHƯƠNG 1 THÀNH HOÀNG LÀNG VÀ TÍN NGƯỠNG THỜ	
THÀNH HOÀNG CỦA NGƯỜI VIỆT VÙNG CHÂU THỔ SÔNG	
HỒNG.....	8
1.Thành hoàng làng trong đời sống tâm linh	8
1.1.Quan niệm về “cái thiêng” trong văn hóa	8
1.2. Tín ngưỡng thờ thành hoàng làng.....	13
2.Vai trò của tín ngưỡng thờ thành hoàng làng trong đời sống văn hóa	
xã hội.....	18
2.1.Sự hình thành di tích lịch sử văn hóa, tôn giáo và tín ngưỡng	18
2.2 Lễ hội truyền thống.....	20
CHƯƠNG 2 NHỮNG GIÁ TRỊ VĂN HÓA TRONG TÍN NGƯỠNG	
THỜ THÀNH HOÀNG LÀNG Ở HUYỆN TỪ LIÊM – HÀ NỘI	28
2.1.Khái quát diện mạo đời sống kinh tế -văn hóa - huyện Từ Liêm.....	25
2.1.1.Diện mạo đời sống kinh tế	28
2.1.2. Diện mạo đời sống văn hóa.....	30
2.2. Tín ngưỡng thờ thành hoàng làng ở huyện Từ Liêm hiện nay.....	32
2.3. Những nét đẹp văn hóa trong tín ngưỡng thờ thành hoàng làng ở	
huyện Từ Liêm	36
2.3.1. Những yếu tố tạo nên giá trị văn hóa	36
2.3.2. Các giá trị tinh thần	45

CHƯƠNG 3 BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY NHỮNG NÉT ĐẸP VĂN HÓA TRONG TÍN NGƯỠNG THỜ THÀNH HOÀNG LÀNG Ở HUYỆN TỪ LIÊM – HÀ NỘI	48
3.1.Quan điểm của Đảng, nhà nước về bảo tồn và phát huy các di sản văn hóa	48
3.2.Bảo tồn và phát huy nét đẹp văn hóa trong tín ngưỡng thờ thành hoàng làng ở huyện Từ Liêm Hà Nội	53
KẾT LUẬN	62
TÀI LIỆU THAM KHẢO	63
PHỤ LỤC	64

MỞ ĐẦU

1.Lý do chọn đề tài

Người Việt trải qua hàng nghìn năm dựng nước và giữ nước, những quy ước của cộng đồng người Việt xưa trong đối nhân xử thế, trong giao tiếp xã hội giữa con người với con người, giữa con người với tự nhiên đã trở thành phong tục lễ nghi truyền thống trong sinh hoạt văn hóa tín ngưỡng của người Việt. Trong xã hội văn minh hiện đại, những phong tục lễ nghi truyền thống vẫn luôn được các thế hệ người Việt Nam trân trọng và giữ gìn, kế thừa. Nó là sợi dây vô hình gắn kết người Việt Nam ở mọi phương trời, bởi nó phản ánh khát vọng sống chân chính, nét đẹp của đạo lý cổ nhân và chiều sâu của tâm hồn Việt, đã vượt qua khoảng cách về không gian, thời gian trở thành nét văn hóa truyền thống của người Việt Nam. Để có được giang sơn như ngày nay, những người con đất Việt đã đánh đổi biết bao nhiêu những giọt mồ hôi , máu và nước mắt. Đã dệt lên những trang sử hào hùng vẻ vang của dân tộc Việt Nam. Để ghi lại công ơn tưởng nhớ tới những vị anh hùng dựng cờ khởi nghĩa đánh đuổi giặc ngoại xâm, những người đã mang lại nghề nghiệp mới, phương thuốc chữa bệnh cứu người. Nhân dân ta đã xây đền, lập miếu tôn thờ như những thánh nhân tọa lạc ở đình làng, với ước vọng các vị thánh này sẽ che chở, an ủi, trừ ác và là thần hộ mệnh của cộng đồng làng xã, đã hình thành phong tục tín ngưỡng thờ thành hoàng làng trong đời sống văn hóa xã hội của dân tộc Việt Nam.

Có thể nhận thấy rằng tín ngưỡng thờ thần đóng vai trò quan trọng trong sinh hoạt văn hóa chung của cộng đồng. Khi mà con người còn mơ hồ về một thế giới chưa có sự lý giải thì thờ thần là một yếu tố giúp cộng đồng có sự an ủi, tin vào số mệnh của mình là do thần linh nắm giữ . Với

nhận thức còn mông muội ấy , tín ngưỡng thờ thần đã trở thành một hoạt động tâm linh của người Việt và tín ngưỡng thờ thành hoàng làng cũng là một dạng thờ thần mang tính chất tổng hợp nhằm mục đích giải tỏa về vấn đề tâm linh mà bấy lâu con người vẫn tin tưởng. Trong ngày nay lễ hội cũng kéo theo sự thay đổi so với các hoạt động trước đây. Ngày nay trong xã hội văn minh hiện đại, những phong tục lễ nghi truyền thống vẫn luôn được thế hệ người Việt Nam trân trọng giữ gìn , kế thừa và trở thành nét đẹp văn hóa truyền thống. Tín ngưỡng thờ thành hoàng làng đã có nhiều công trình nghiên cứu từ TW đến địa phương song do tình hình phức tạp của từng làng xã, vùng miền đều có những nét phổ quát và đặc thù của địa phương nơi ra đời sự tích nên còn có những sự khác biệt nhau .

Từ Liêm một huyện ngoại vi thành phố Hà Nội, cùng với quá trình đô thị hóa, chịu ảnh hưởng lối sống văn hóa đô thị đã tạo nên diện mạo “phố làng”. Song trong tâm thức của họ vẫn thấm nhuần đạo lý “uống nước nhớ nguồn” cái giáo lý từ bi hỷ xả của nhà Phật. Trong sinh hoạt văn hóa tâm linh, thỏa mãn nhu cầu tinh thần đã trở thành nguồn cảm hứng chủ đạo , làm nên vẻ đẹp và sức sống trường tồn của những lễ hội truyền thống, những trò chơi điệu múa dân gian. Mà ở đó tín ngưỡng thờ thành hoàng làng là chất keo kết dính và truyền tải những giá trị đạo đức và giá trị thẩm mỹ. Để bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa tâm linh trong đời sống xã hội hiện đại là vấn đề cần được tiếp tục nghiên cứu .

2. Đối tượng nghiên cứu

Hiện nay trên cả nước nói chung và mỗi vùng miền nói riêng , tất cả các vùng miền đều thờ thành hoàng riêng của địa phương mình. Tuy nhiên tất cả các làng đều có những câu chuyện về sự ra đời của Thành hoàng và nó được bao phủ một lớp văn hóa. Bên cạnh đó tín ngưỡng thờ thành hoàng làng đã có từ xa xưa, những thần tích đó vừa là tín ngưỡng dân gian, vừa là

một thành phần của nền văn hóa dân gian. Do vậy tôi chọn đề tài : Tín ngưỡng thờ thành hoàng làng trên địa bàn huyện Từ Liêm- Hà Nội. Đề tài nhằm tìm hiểu sinh hoạt tín ngưỡng thờ thành hoàng làng thông qua các di tích và lễ hội truyền thống ở các làng xã huyện Từ Liêm- Hà Nội.

3.Mục tiêu nghiên cứu

Đi sâu vào nghiên cứu toàn diện thực trạng tín ngưỡng thờ Thành hoàng làng ở các làng xã trên địa bàn huyện Từ Liêm – Hà Nội, cùng những đóng góp của nó trong sinh hoạt văn hóa cộng đồng. Ở vào buổi hồng hoang của lịch sử, con người cảm thấy mình nhỏ bé trước thiên nhiên hoang sơ và hùng vĩ. Để tồn tại và phát triển niềm tin nơi bản thân con người còn tin vào sức mạnh của thần linh . Tín ngưỡng thờ Thành hoàng làng mang tính phổ biến ở từng địa phương với tất cả những lễ nghi phong tục tập quán đặc biệt là trong các hội hè đình đám . Khảo sát và miêu tả tín ngưỡng thờ Thành hoàng làng theo dòng chảy của lịch sử. Phân tích những giá trị văn hóa trong phong tục tín ngưỡng thờ thành hoàng làng, và trình bày những giá trị lịch sử và giá trị văn hóa một sinh hoạt văn hóa truyền thống của dân tộc Việt Nam. Đưa ra các ý kiến đề xuất cá nhân nhằm nâng cao hiệu quả sinh hoạt, giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa dân tộc trong bối cảnh giao lưu hội nhập quốc tế hiện nay. Để từ đó bảo tồn và phát huy những giá trị tích cực trong đời sống văn hóa của xã hội hiện đại.

4. Phương pháp nghiên cứu:

Bài viết nghiên cứu trên dựa cơ sở quan điểm của Đảng ta về tự do tín ngưỡng làm cơ sở phương pháp luận.

- Phương pháp phỏng vấn điều tra
- Phương pháp tổng hợp và phân tích
- Phương pháp đọc tư liệu

- Dựa trên hệ thống lý luận của khoa học liên ngành và căn cứ vào đường lối xây dựng phát triển văn hóa của Đảng và nhà nước kết hợp với các phương pháp:

+ Khảo sát quan sát thực địa.

- Quan điểm của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử

5. Đóng góp của đề tài:

- Phân tích hiện trạng lễ hội truyền thống thành hoàng làng trong điều kiện văn hóa phát triển hội nhập và những giá trị văn hóa chứa đựng trong đó để đóng góp thêm tư liệu nghiên cứu trong thực tiễn hiện nay.

- Đề tài nghiên cứu đưa ra những giải pháp trong công tác tổ chức và bảo tồn tín ngưỡng thờ thành hoàng trong bối cảnh hội nhập.

6. Bố cục tiểu luận

- Ngoài phần mở đầu, kết luận và phụ lục, văn bản được kết cấu 3 chương:

Chương I: Thành hoàng làng và tín ngưỡng thờ thành hoàng làng của người Việt vùng châu thổ sông Hồng

Chương II: Những giá trị văn hóa trong tín ngưỡng thờ thành hoàng làng ở huyện Từ Liêm.

Chương III: Giữ gìn và phát huy nét đẹp văn hóa của tín ngưỡng thờ thành hoàng làng trong đời sống văn hóa ở huyện Từ Liêm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Duy Anh(2005) *Hán Việt từ điển*. NXB Văn hóa thông tin Hà Nội
2. Đào Duy Anh(2006) *Việt Nam văn hóa sử cương*. NXB Văn hóa thông tin
3. Toan Ánh(1992) *Nếp cũ làng xóm Việt Nam*. NXB Thành Phố Hồ Chí Minh
4. Toan Ánh(1992) *Phong tục Việt Nam*. NXB Thanh niên
5. Phạm Đức Dương(1996) *Văn hóa học đại cương và cơ sở văn hóa Việt Nam*. NXB Khoa học xã hội
6. Viện ngôn ngữ khoa học-xã hội- nhân văn (2007) *Từ điển Tiếng Việt* . NXB Từ điển Bách Khoa
7. Cao Đức Hải- Nguyễn Khánh Ngọc(2010) *Quản lý lễ hội và sự kiện*. NXB Đại học Quốc Gia Hà Nội
8. Nguyễn Duy Hinh(1996) *Tín ngưỡng thành hoàng Việt Nam*. NXB Khoa học xã hội
9. Nguyễn Vinh Phúc- Nguyễn Duy Hinh(2009) *Các Thành hoàng và tín ngưỡng Thăng Long- Hà Nội*. NXB Lao động
10. Đinh Gia Khánh(1994) *Lễ hội truyền thống trong đời sống xã hội hiện đại*. NXB Lao động
11. Phan Ngọc (2001) *Bản sắc Văn hóa Việt Nam*. NXB Văn học
12. Thuỳ Trang (2009) *Văn hóa làng xã tín ngưỡng, tục lệ và hội làng*. NXB Thời đại

* Các trang web:

<http://www.google.com.vn>

<http://www.wikipedia.org>

<http://www.cinet.gov.vn>

<http://www.tuliem.gov.vn>